

RESULTATEN VNG UITVOERINGSSCAN AANPAK TIJGERMUG

Onderwerp : Resultaten Uitvoeringsscan bestrijding invasieve exotische muggen
Van : Ewout Buckmann & Jeroen Barten (Kenniscentrum Analyse VNG Realisatie)
Aan : Linda Hazenkamp (VNG Directie Inclusieve Samenleving),
Begeleidingscommissie VNG uitvoeringsscan bestrijding invasieve exotische muggen
Datum : 27 augustus 2025

Voor de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) wordt het steeds moeilijker de Aziatische tijgermug te bestrijden en de vestiging van deze invasieve mug in Nederland te voorkomen. De oorzaken hiervoor liggen in de uitbreiding van bestaande gevestigde populaties die inmiddels vlakbij Nederland zitten, de stijging van het aantal vondsten van deze mug, vooral in woonwijken, waar geen monitoring is, gebrek aan ervaren personeel, het seizoensgebonden karakter van de bestrijding en een verdringing op overige werkzaamheden van de NVWA.

Om de vestiging van een aantal exotische muggen, waaronder de tijgermug, zo lang mogelijk tegen te gaan is in 2017 de Wet publieke gezondheid (Wpg) aangepast om de bevoegdheid voor de monitoring en bestrijding van een aantal exotische muggensoorten bij de Minister te beleggen, waar deze daarvoor bij de gemeente lag. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) onderzoekt momenteel of gemeenten een rol kunnen krijgen in de bestrijding van de tijgermug, zoals opgenomen in een aantal scenario's die de NVWA heeft ontwikkeld. Aangezien de mogelijke wijziging in de taken en verantwoordelijkheden van decentrale overheden bij de bestrijding van de tijgermug een voornemen betreft, is een zogenaamd UDO-proces gestart, waarin Rijk en medeoverheden samen optrekken.

Deze VNG uitvoeringsscan is onderdeel van het gezamenlijke Udo-proces

In dit UDO-proces, is naast VWS, VNG betrokken als koepel van de gemeenten, en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) als hoeder van dit proces. In het UDO-proces worden de vragen van het Beleidskompas uitgewerkt, te weten:

1. Wat is het probleem?
2. Wat is het beoogde doel?
3. Wat zijn de opties om dit te realiseren?
4. Wat zijn de gevolgen van deze opties?
5. Wat is de voorkeursoptie?

Als input voor vraag vier heeft het kenniscentrum Analyse van VNG-realisatie een uitvoeringsscan verricht voor de eventuele gemeentelijke rol in de bestrijding van de tijgermug. De opdrachtgevers zijn VNG Beleid en het Ministerie van VWS. Deze uitvoeringsscan levert inzichten over de gevolgen van de verschillende opties voor de gemeentelijke uitvoering.

Doel van de uitvoeringsscan: ophalen risico's en randvoorwaarden bij gemeenten

De doelstelling van de uitvoeringsscan is het in beeld brengen van de mogelijkheden en knelpunten van een mogelijke nieuwe gemeentelijke rol. Het onderzoek richt zich op de scenario's waarbij de

gemeente geheel of samen met de NVWA verantwoordelijk zou worden voor de bestrijding van de muggen (inclusief voorlichting aan inwoners en monitoring).

Een gedetailleerde beschrijving van de scenario's is opgenomen in bijlage 1. De bijlage geeft ook in meer detail informatie over de onderliggende wetgeving en de huidige en beoogde taken en rollen van gemeenten en andere stakeholders in dit dossier. Deze zijn echter ten tijde van deze uitvoeringsscan nog niet uitgewerkt in concrete uitvoeringsopties, met heldere verdeling van taken en verantwoordelijkheden. De uitvoeringsscan is daarmee gebaseerd op beperkte informatie en geeft daarom naast een beeld van de huidige situatie, slechts een eerste indruk van de mogelijke uitvoeringsconsequenties, mogelijkheden, knelpunten/risico's en randvoorwaarden van een (uitgebreidere) gemeentelijke rol met bijbehorende taken. Indien gemeenten in een later stadium daadwerkelijk nieuwe taken krijgen, dan is een uitgebreidere uitvoeringstoets nodig op basis van de uitgewerkte voorkeursoplossing om de daadwerkelijke impact en randvoorwaarden voor uitvoerbaarheid in kaart te brengen.

Gevolgd methodiek: deskresearch, interviews en een sessie met gemeentelijke uitvoerders

Deze uitvoeringsscan is uitgevoerd in drie stappen: deskresearch, interviews met gemeenten die recente ervaring hebben met de bestrijding van de tijgermug en interviews met experts, en een brede online onderzoekbijeenkomst met gemeentelijke uitvoerders. Medio juni 2025 zijn in deze onderzoekbijeenkomst de inzichten uit de voorgaande stappen voorgelegd, gevalideerd en uitgediept bij 40 personen werkzaam in de gemeentelijke uitvoering en enkele medewerkers van een GGD. Deze 40 personen vertegenwoordigen in totaal 16 gemeenten en GGD'en. Dit geeft een representatief beeld, gezien de spreiding over het land en variatie in gemeentegrootte. De deelnemers werken deels in het fysieke domein en deels in het gezondheidsdomein. De betrokkenen hebben functies bij beleid, beheer en soms vanuit communicatie. Een gedetailleerde beschrijving van de onderzoekaankpak en deelnemers aan de sessie is opgenomen in bijlage 2.

Tijdens de onderzoekbijeenkomst zijn, naast de scenario's en de verwachte impact op gemeenten, ook de eerdere vragen van het Beleidskompas aan bod gekomen: wat willen we in Nederland bereiken met de bestrijding van de tijgermug, wat zijn de aangewezen partijen die hier een rol in hebben te vervullen en wat is het daadwerkelijke probleem? Vervolgens is gesproken over de verschillende taken bij het bestrijden van de tijgermug, de benodigde kennis en capaciteit en de risico's en randvoorwaarden die gemeenten voorzien, indien (een deel van) deze taken bij gemeenten zou komen te liggen. Hieronder zijn de conclusies vanuit de onderzoekbijeenkomst op een rij gezet.

Conclusie: overhevelen bevoegdheid naar gemeenten niet logisch en niet uitvoerbaar

- De gesproken gemeenten vinden het nog te vroeg om over een gemeentelijke rol te spreken. Het is onvoldoende duidelijk waarom gemeenten de aangewezen partij zijn om de verantwoording voor de bestrijding van de tijgermug op zich te nemen. Als het daadwerkelijke doel nog steeds is om de vestiging van de tijgermug in Nederland zo lang mogelijk tegen te gaan, dan is uniformiteit en landelijke sturing essentieel. De redenen waarom de bevoegdheid centraal is belegd in plaats van decentraal zijn ongewijzigd.
- Meer partijen zijn nodig voor een effectieve bestrijding en gezamenlijke preventie. Dat geldt ook voor een lange termijn aanpak voor de toekomstige beheersing van de tijgermug. NVWA, RIVM,

GGD, provincies, plaagdierbestrijders én gemeenten zouden hierbij moeten worden betrokken. Samenwerking in de regio of in en met de provincie wordt door gemeenten als noodzakelijk gezien vanwege kennisdeling en omdat de mug niet bij de gemeentegrens stopt.

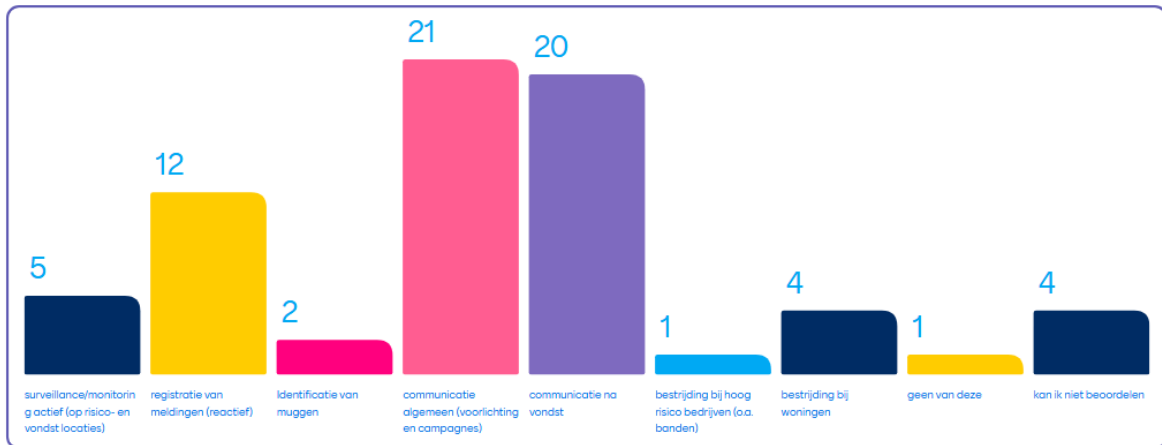
- Gebrek aan personeel en verdringing van andere werkzaamheden zullen gelden voor elke partij die verantwoordelijk is of wordt voor de bestrijding en mogelijke toekomstige beheersing. Het overhevelen van de taken van de NVWA naar gemeenten is dan ook niet uitvoerbaar. Decentrale uitvoering zal zelfs meer capaciteit en afstemming vragen dan centrale uitvoering omdat de kennis dan door veel meer organisaties moet worden opgedaan en bijgehouden. Gemeenten hebben onvoldoende uitvoeringscapaciteit en kennis beschikbaar om de extra belasting die een dergelijke extra taak met zich meebrengt op te kunnen vangen. Investeer daarom in slagkracht op nationaal niveau.
- Kijkend naar de juiste organisatie bij de juiste taak, dan zien gemeenten dat de lokale communicatie een rol is die aansluit bij de gemeentelijke taken. In de toekomst, bij definitieve vestiging van de tiggermug op plekken in Nederland, is voorstelbaar dat gemeenten een prominenter rol krijgen. Het is daarom belangrijk om eerst samen met gemeenten en relevante partijen goed te onderzoeken welke taken wanneer en hoe bij gemeenten terecht komen en te zorgen voor een goede voorbereiding op deze mogelijke taken.
- Het optimaliseren van de huidige landelijke aanpak ligt op dit moment meer voor de hand, aldus de gemeentelijke uitvoerders. Voordat gemeenten een extra taak op zich kunnen nemen zijn er meerdere randvoorwaarden waaraan eerst moet worden voldaan. Gemeenten zien dit niet als uitvoerbaar.

De hierboven beschreven conclusies volgen uit de besproken onderwerpen tijdens de online onderzoekbijeenkomst. De input vanuit de deelnemende gemeenten en GGD'en wordt onderstaand per onderwerp in meer detail toegelicht.

Zijn gemeenten de aangewezen partij voor uitvoering van (een deel van) de taken?

Gevraagd naar het overhevelen van taken rondom de bestrijding van de tiggermug van de NVWA naar gemeenten, zegt geen enkele deelnemer aan de onderzoekbijeenkomst dat het logisch is om alle taken over te hevelen. Dit is echt een brug te ver. Vooral taken waarvoor veel kennis nodig is, zijn moeilijk over te dragen. Taken die eventueel op termijn wel zijn over te dragen, liggen op het vlak van communicatie (zowel algemeen als na een vondst) en op de registratie van vondsten (reactief). Zie onderstaande figuur voor een overzicht van de taken en in hoeverre deze aansluiten op de huidige taken van gemeenten.

Geef aan voor welke taken gemeenten een logische partij zouden kunnen zijn? (je kunt meerdere antwoorden geven)

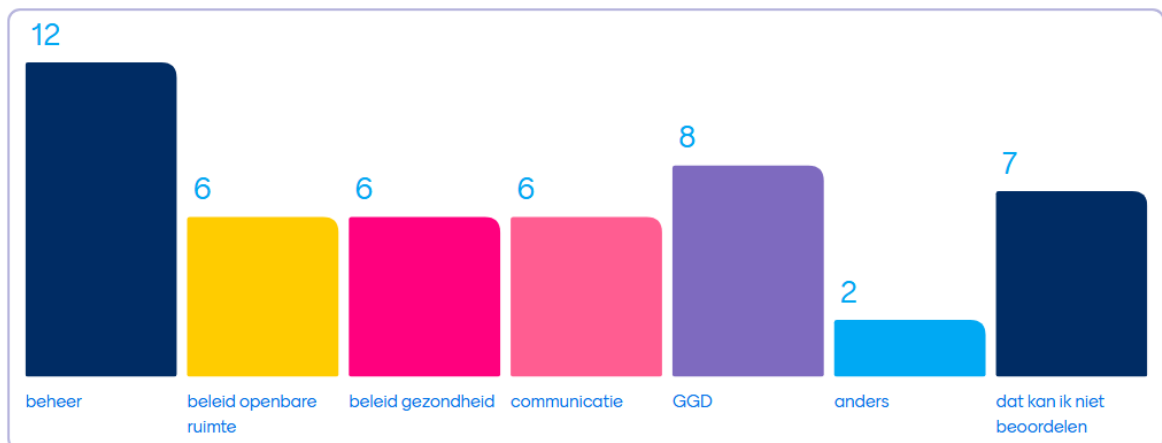
Figuur 1 Antwoorden online sessie op de vraag voor welke taken gemeenten de logische partij zijn.

Waar zou de coördinatie komen te liggen als gemeenten bevoegd zouden zijn?

In de huidige aanpak neemt de NVWA bij een vondst van een tijgermug contact op met het algemene (mail)adres van de betreffende gemeente. Er is meestal geen informatie beschikbaar bij de NVWA wie binnen een gemeente verantwoordelijk is op dit dossier.

Ook bij gemeenten is er onduidelijkheid over wie binnen de eigen organisatie verantwoordelijk is. Onderstaande figuur laat zien dat verschillende afdelingen betrokken kunnen zijn, zoals: gezondheid, openbare ruimte, ecologie of communicatie.

Bij welke afdeling zou de coördinatie mbt de tijgermug logischerwijs belegd moeten worden binnen je gemeente? (je kunt meerdere antwoorden geven)

Figuur 2 Antwoorden online sessie op de vraag welke afdelingen bij gemeenten zouden moeten coördineren

Vanwege de onduidelijkheid over verantwoordelijkheden zijn er verschillen tussen gemeenten in aanpak en prioriteitstelling. Bij de ene gemeente kan de nadruk meer op communicatie komen te liggen, terwijl in een andere gemeente de berichten wellicht intern worden doorgestuurd naar beleid of 'uitvoer binnen de openbare ruimte', met mogelijk meer focus op maatregelen in het fysieke domein.

Gemeenten ontberen de kennis en capaciteit en die is ook lastiger te organiseren bij hen

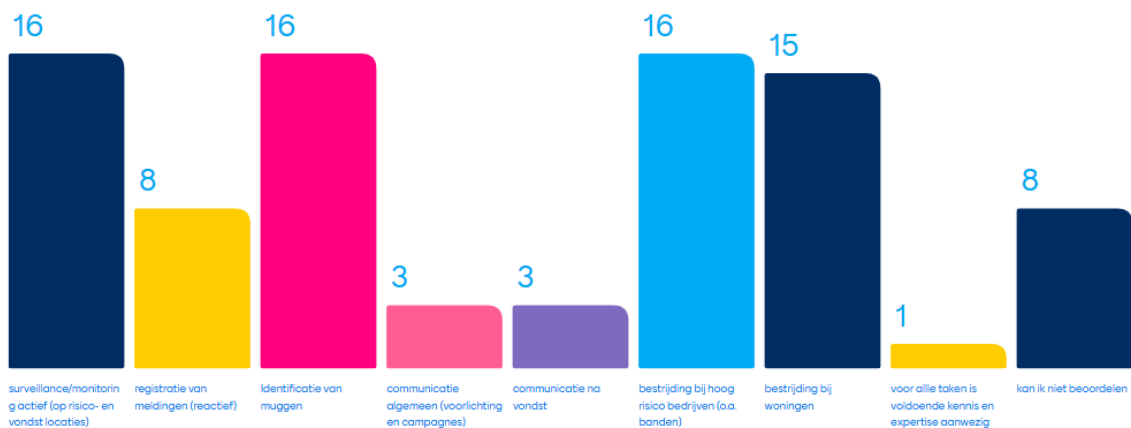
Gemeenten missen expertise voor complexe bestrijding en mogelijke toekomstige beheersing van de tijgermug. Er zijn nu nog te weinig vondsten om structureel kennis op te bouwen binnen gemeenten. Gemeenten zijn bij een vondst dan ook afhankelijk van de inhuur van specialisten. Deze inhuur van specialisten is echter lastig en inefficiënt op lokaal niveau.

Complexe taken waarvoor veel kennis nodig is, zijn dus niet of zeer moeilijk uit te voeren door gemeenten. Eenvoudige taken zouden wel opgepakt kunnen worden, maar ook daar ontbreekt het vaak aan capaciteit en/of middelen. Ook hierbij wordt afgevraagd of gemeenten wel de aangewezen partij zijn. Zie ook de volgende uitspraak van een deelnemer die veel bijval kreeg: *"als NVWA het al niet meer aankan, hoe moeten wij het dan voor elkaar krijgen?"*.

Het is al met al lastig om als gemeente kennis en expertise op peil te houden omdat het onzeker is of en wanneer er een vondst zal zijn binnen de gemeentegrenzen. De versnippering van taken maakt het extra complex. Immers, zowel (beheer) openbare ruimte, gezondheid, communicatie, ecologie en wellicht nog andere disciplines moeten aangesloten worden en blijven. De taken rondom communicatie zijn nog het meest uitvoerbaar. Hiervoor is vaak voldoende kennis aanwezig op communicatievlak zelf. Uiteraard zal wel inhoudelijke ondersteuning nodig zijn vanuit de NVWA.

Zie ook de volgende figuur, waarin te zien is dat gemeenten aangeven onvoldoende kennis te hebben voor complexe taken als surveillance/monitoring, identificatie en bestrijding.

Geef aan voor welke taken je gemeente momenteel over **onvoldoende kennis en expertise** beschikt om deze taak uit te voeren (meerdere antwoorden mogelijk)

Figuur 3 Antwoorden online sessie op de vraag voor welke taken de kennis en expertise onvoldoende is

Lokale communicatie sluit aan bij takenpakket, landelijke bewustwordingscampagne nodig

Gemeenten geven aan dat ze lokale communicatie in het algemeen goed kunnen organiseren. Binnen het dossier van de tijgermug is het wel belangrijk om geen onnodige onrust te veroorzaken. Een heldere rolverdeling tussen NVWA en gemeenten is hierin van belang. Belangrijke elementen die hierin worden genoemd zijn:

- GGD is momenteel aanspreekpunt bij vragen over ziekte en risico's;
- Landelijke bewustwording is onontbeerlijk, vanuit andere dossiers wordt dit op rijksniveau georganiseerd;
- Gemeenten kunnen NVWA ondersteunen bij lokale communicatie, uniforme landelijke formats en content zijn in dat geval erg belangrijk.

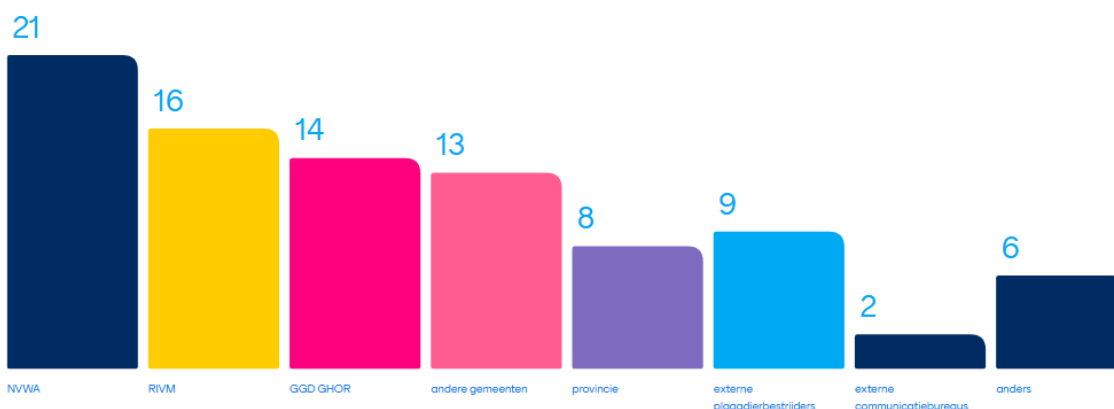
Samenwerking met meer stakeholders is nodig voor een gezamenlijke preventieaanpak

Binnen het dossier van de bestrijding van de tijgermug moeten veel partijen samenwerken. Partijen die nu al betrokken zijn, zijn de NVWA, RIVM, GGD'en, provincies, plaagdierbestrijders en natuurlijk gemeenten onderling. De volgende figuur laat zien dat gemeenten steeds de NVWA noemen als belangrijke partij en daarnaast afhankelijk van het specifieke onderwerp (monitoring, bestrijding, voorlichting) de andere partijen.

Opvallend is dat steeds ook de samenwerking tussen gemeenten onderling en de samenwerking met de provincie wordt genoemd als belangrijk aspect in dit dossier. Samenwerking in de regio wordt door gemeenten als noodzakelijk gezien vanwege kennisdeling en omdat de mug niet bij een gemeentegrens stopt (dit vraagt om dezelfde aanpak bij buurgemeenten).

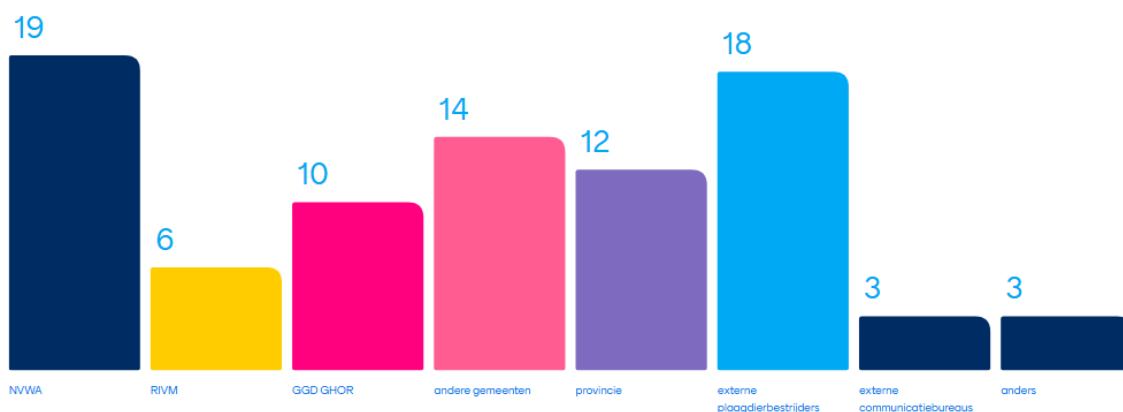
Buiten het feit dat gemeenten aangeven dat samenwerking erg belangrijk is, bestaat er boven alles zorg over verschillen in aanpak wanneer je taken bij gemeenten legt. Bijna alle deelnemende gemeenten in deze uitvoeringsscan geven aan dat landelijke coördinatie en de beschikbaarheid van landelijke draaiboeken noodzakelijk zijn en blijven, ook bij mogelijke toekomstige beheersing.

Met welke partners is het belangrijk om samen te werken voor surveillance/monitoring

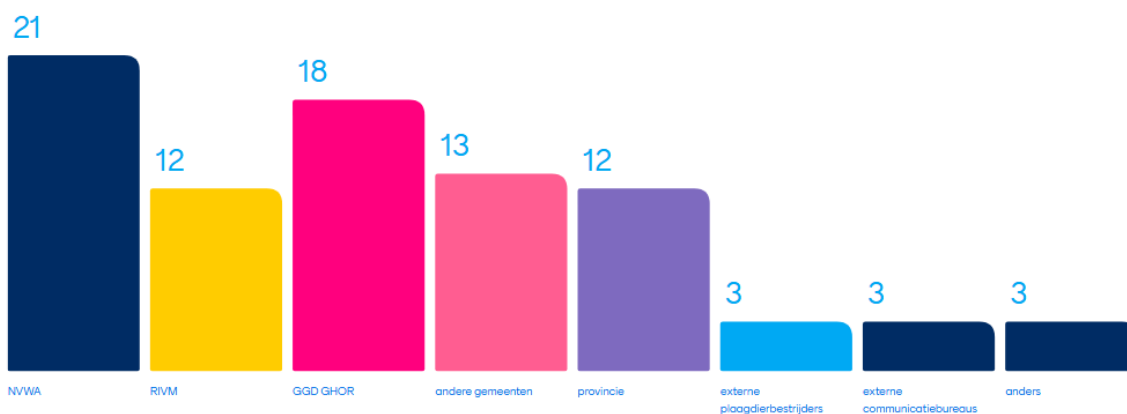
Figuur 4 Antwoorden online sessie naar relevante stakeholders m.b.t. surveillance en monitoring

Met welke partners is het belangrijk om samen te werken voor **bestrijding**

Figuur 5 Antwoorden online sessie naar relevante stakeholders m.b.t. bestrijding

Met welke partners is het belangrijk om samen te werken voor **voorlichting/campagnes**

Figuur 6 Antwoorden online sessie naar relevante stakeholders m.b.t. voorlichting en campagnes

Belangrijkste risico's voor de gemeentelijke uitvoering: capaciteit, middelen en kennis

Gemeenten zien een aantal risico's bij het overhevelen van de taken van de NVWA naar gemeenten. De belangrijkste zijn:

- Gemeenten geven in alle scenario's en voor alle taken aan dat er extra capaciteit nodig is. Op dit moment vraagt de NVWA op delen van de taken al ondersteuning van gemeenten. Dit is in sommige gevallen ook gehonoreerd. Maar gemeenten wijzen erop dat dit ten koste gaat van de capaciteit op andere aandachtsvelden of dossiers. Dit kan dus geen structurele oplossing zijn.

- De preventie van de vestiging en de bestrijding van de tijgermug vraagt specifieke kennis en expertise. Het blijft de komende jaren onvoorspelbaar of er een vondst van een tijgermug in een specifieke gemeente zal zijn. In veruit de meeste gemeenten zal er geen vondst zijn. Het is niet goed uitvoerbaar om voor dergelijke situaties te investeren in het op peil brengen en houden van de benodigde expertise binnen gemeenten. Het is nog niet aan te geven welke gemeenten in de toekomst te maken zullen krijgen met mogelijke beheersing van een populatie tijgermuggen.
- Het verschuiven van de verantwoordelijkheid van het rijk naar gemeenten zal waarschijnlijk zorgen voor lokale verschillen in aanpak en prioriteit. Hierdoor kan het doel van zo lang mogelijk tegengaan van permanente vestiging onvoldoende worden bereikt.

Randvoorwaarden voor een goede uitvoering

Het breed gedragen beeld uit de onderzoeksbijeenkomst is dat gemeenten niet de aangewezen partij zijn om verantwoordelijk te worden voor de bestrijding van de Aziatische tijgermug. De volgende randvoorwaarden zijn essentieel om tot een effectieve bestrijding en zo lang mogelijk tegengaan van permanente vestiging van de tijgermug in Nederland te komen:

- Als het daadwerkelijk doel nog steeds is om de vestiging van de tijgermug in Nederland zo lang mogelijk tegen te gaan, dan is uniformiteit en landelijke sturing essentieel. Hierbij horen duidelijke protocollen, landelijke regie, overzichten met de juiste contactpersonen en inzicht in kosten en verantwoordelijkheden. Deze informatie ontbreekt op dit moment voor gemeenten.
- Ook vragen gemeenten om een duidelijke rol- en taakverdeling, aansluitend bij de kennis en expertise die gemeenten op dit moment hebben en die ze op termijn moeten opbouwen. Het kennisniveau is op dit moment laag en de verwachting is niet dat die kennis op korte termijn opgebouwd kan worden.
- Zorg voor zo min mogelijk extra belasting van de schaarse uitvoeringscapaciteit door efficiënte organisatie. Indien een deel van de taken op termijn naar gemeenten wordt overgeheveld zijn hier dan ook extra middelen voor nodig.

Aanbevelingen voor het vervolgproces

Op basis van deze beknopte uitvoeringsscan worden de volgende aanbevelingen gedaan:

Geen taken overhevelen zonder gezamenlijk onderzoek naar doel en aangewezen partijen

Beleg taken bij de partij die daarvoor het best is geëquipeerd: landelijk wat landelijk moet en lokaal wat beter lokaal kan. Het is nu onduidelijk waarom gemeenten de aangewezen partij zijn om in deze fase de verantwoording voor de bestrijding van de tijgermug op zich te nemen. Vooral complexe taken die veel kennis eisen, kunnen moeilijk overgedragen worden aan gemeenten. Eenvoudigere taken kunnen wel deels overgedragen worden, maar denk daarbij goed na over uniformering en ondersteuning.

Investeer in slagkracht op landelijk niveau

De komende jaren zijn gemeenten niet klaar voor de taken op het gebied van de bestrijding en mogelijke toekomstige beheersing van de tijgermug. Landelijke slagkracht blijft dus noodzakelijk.

Maar ook wanneer enkele taken deels naar gemeenten gaan, zal er altijd een goede ondersteuning moeten worden gezeurd.

Samenwerking met andere partijen mist (provincies, waterschappen, etc.) en moet op een hoger plan worden gebracht

In alle scenario's is samenwerking tussen stakeholders het toverwoord. Daarnaast is uniformiteit in de aanpak cruciaal. Zoek en faciliteer deze samenwerking. Zorg voor protocollen, processen, documenten die voor alle stakeholders beschikbaar zijn. Organiseer daarnaast kennis sessies, kennisdeling en bijeenkomsten met stakeholders.

Concretiseer scenario 6: Wanneer zou er sprake zijn van een kantelpunt?

Hoewel er bij gemeenten twijfels bestaan of complexe taken überhaupt overgeheveld kunnen worden naar gemeenten, kan scenario 6 (geleidelijke vestiging en kantelpunt) op iets minder weerstand rekenen. Een discussiepunt is echter wat het kantelpunt inhoudt en wanneer dat er is, en zelfs of zo een kantelpunt op nationaal niveau bestaat. In de huidige vorm en beschrijving blijft dit te vaag. Het verdient aanbeveling om dit scenario concreter te maken.

Nadenken over mogelijke aanpassingen aan de openbare ruimte

Waar de huidige aanpak vooral gaat over monitoring en bestrijding, kwam in meerdere gesprekken en sessies naar voren dat er ook veel winst te behalen valt in mogelijke aanpassingen in de openbare ruimte. Het aanpassen van straatkolken, het nadenken over vijvers en wadi's, het ontwerpen van ondergrondse wateropslag, maar ook het leren vanuit andere dossiers zoals de eikenprocessierups of andere invasieve soorten. Deze ideeën kunnen een aanleiding vormen om hierover verder na te denken. Gemeenten zijn hier zeker toe bereid.

Bijlage 1: Taken en scenario's m.b.t. bestrijding Aziatische tijgermug

Huidige taken en verantwoordelijkheden

Binnen de Wet Publieke Gezondheid (Wpg) zijn de gemeentes standaard verantwoordelijk voor de bestrijding van vectoren (een levend organisme, vaak een geleedpotige, dat een ziekteverwekker bij zich draagt en overbrengt). Uitzondering is de bestrijding van zes invasieve exotische muggen, waaronder de tijgermug; hiervoor is de Minister van VWS verantwoordelijk en heeft extra bevoegdheden t.o.v. gemeenten. De surveillance en praktische bestrijding van invasieve exotische muggen is belegd bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

Taken bij bestrijding tijgermug (o.b.v. draaiboeken & instructies NVWA)

Surveillance en monitoring: het Centrum Monitoring Vectoren (CMV) van het Nederlands Instituut voor Vectoren, Invasieve planten en Plantgezondheid (NIVIP) heeft als onderdeel van de NVWA, onder meer de taak om de surveillance naar invasieve exotische muggen in Nederland uit te voeren.

Mediacampagnes: met als doel om het doen van meldingen over mogelijke vondsten van tijgermuggen te stimuleren en burgers handelingsperspectief te geven

Monitoring & bestrijding bij bedrijven die handelen in hoog risicoproducten: De NVWA voert inspecties uit om na te gaan of de bedrijven (in gebruikte rubberen banden) handelen conform opgelegde voorschriften. Bij overtreding kan handhavend worden opgetreden. Daarnaast wordt op deze bedrijven actieve monitoring van muggen uitgevoerd door middel van het plaatsen van muggenvallen.

Bestrijding in woonwijken:

- Nabehandeling: bij de start van het seizoen dienen in korte tijd alle locaties die in het voorgaande jaar zijn bestreden, te worden gesaneerd of behandeld door middel van broedplaatsverwijdering en eventueel met biociden met als doel overwinterde exemplaren te bestrijden. Ook worden in deze periode vallen geplaatst. Deze worden wekelijks of tweewekelijks bemonsterd.
- Draaiboek bij een nieuwe vondst:
 - Bepalen zones waar huis-aan-huis bezoek en bestrijding van muggen wordt uitgevoerd door de NVWA, met behulp van een plaagdierbeheersing-bedrijf; Indien er bij monitoring (met vallen of larvale monsters) exotische muggen worden aangetroffen, wordt dit gebied uitgebreid. In het uitbreidingsgebied worden er zo nodig vallen bijgeplaatst.
 - Gerichte voorlichting aan burgers in woonwijken met uitbraken: brieven met uitleg over onder meer het leeggooien van mogelijke broedlocaties die met water zijn gevuld.

- Het maandelijks elimineren en behandelen van alle broedplaatsen in particuliere tuinen en openbare ruimtes, vanaf de vondst tot het eind van het muggenseizoen (ongeveer oktober afhankelijk van het weer);
- Binnen de 100 meter zone worden alle adressen bezocht (“huis-aan-huis bezoeken”): monitoren van de aanwezigheid van exotische muggenlarven, monsters nemen en bestrijden van broedplekken. Er wordt gewerkt aan de buitenruimtes zoals voor- en achtertuinen, maar ook bij openbare plekken zoals straten, parken en tuinen.
- Binnen de 500 meter zone:
 - Tussen de 100 meter(plus) lijn en de 500 meter lijn worden alle openbare plekken bezocht en bestreden. Er wordt gewerkt in de straten, maar ook bij openbare plekken zoals parken en tuinen.
 - Monitoring: Er wordt minstens één straatkolk bemonsterd per straat en ook bij broedplekken met larven op andere openbare plekken. Plaatsen van minstens drie á vier muggenvallen binnen de 100 meterzone en 3 á 4 tussen de 100 meter(plus) zone en de 500 meter zone.
- Bestrijding:
 - Na bemonstering worden broedplekken in openbare plekken verwijderd.
 - Indien (potentiële) broedplaatsen niet verwijderd kunnen worden, wordt larvicide ingezet (VectoMax korrels).
 - Alle straatkolken binnen deze zone worden bestreden met larvicide.
 - Gemeenten wordt gevraagd in deze periode straatkolken binnen deze zone niet leeg te zuigen, zodat de larvicide haar werk kan doen.
 - Indien er onverhoopt toch een grote hoeveelheid volwassen muggen wordt aangetroffen, kunnen eventueel adulticiden ingezet worden. De NVWA is vrij om op bovenbeschreven indicatie adulticiden in de woonwijk toe te passen wanneer dit qua schaalgrootte niet de inzet overtreft waarmee men bij de grotere bandenbedrijven in nabijgelegen woonwijken ervaring heeft opgedaan. Deze situatie is nog nooit voorgekomen in Nederland. Indien grotere inzet noodzakelijk is of lijkt, of als de verspreiding niet binnen redelijke termijn onder controle te brengen is zal er een nieuw overleg tussen de NVWA en het RIVM plaatsvinden.

De biociden die worden ingezet, mogen alleen worden gebruikt door personen met de juiste kwalificaties. Dit betreft opgeleide plaagdierbeheersers.

Waarschijnlijke ontwikkelingen m.bt. vestiging Aziatische tijgermug

Zeer waarschijnlijk, zal de tijgermug zich niet ineens in heel Nederland vestigen, maar een kerngebied koloniseren en van daaruit langzaam optrekken. Hierdoor blijft inzet op uitroeiing op geïsoleerde locaties en hoog-risicolocaties buiten gebieden waar de mug zich heeft gevestigd, zeker zinvol. Voor de gebieden waar de mug vaste voet aan de grond krijgt, zal een aanpak voor populatiebeheersing wenselijk zijn, gelet op ervaringen uit het buitenland.

Korte beschrijving van de vijf scenario's (NVWA, 2025)

De NVWA heeft vijf scenario's opgesteld in reactie op de toenemende vestiging van de Aziatische tijgermug en de druk op de uitvoeringscapaciteit:

- Scenario 1 – Centrale uitroeiing met extra capaciteit:
Jaarlijkse uitbreiding van NVWA-capaciteit om op alle locaties bestrijding uit te voeren. Niet haalbaar vanwege arbeidsmarktkrapte en seizoensgebonden werk.
- Scenario 2 – Stoppen met bestrijding:
NVWA staakt monitoring en bestrijding. Vanuit volksgezondheidsperspectief onwenselijk. Snelle vestiging van de mug is dan waarschijnlijk.
- Scenario 3 – Stoplichtmodel (huidige aanpak):
Selectieve inzet op basis van risico-inschatting. Effectief gebleken, maar op termijn mogelijk onvoldoende bij toenemend aantal uitbraken. Wetgeving blijft ongewijzigd.
- Scenario 4 – Gemeenten verantwoordelijk, NVWA ondersteunt (liaisons):
Gemeenten voeren bestrijding en monitoring uit met overdracht van kennis en begeleiding door NVWA. Kans op lappendeken aan aanpak; vereist investeringen en voorbereiding.
- Scenario 5 – Gemeenten volledig verantwoordelijk:
Gemeenten organiseren zelfstandig bestrijding en monitoring. Niet wenselijk op korte termijn vanwege gebrek aan kennis, mandaat en middelen. Aannemelijk op lange termijn bij volledige vestiging.

Schematisch overzicht gemeentelijke taken per scenario (3, 4 en 5)

Omdat alleen in de scenario's 3, 4 en 5 taken bij gemeenten liggen of komen te liggen, zie je hieronder een overzicht van de taken

Onderdeel	Scenario 3 – Stoplichtmodel (NVWA)	Scenario 4 – Gemeente + NVWA-liaison	Scenario 5 – Volledig gemeentelijk
Monitoring actief	NVWA (CMV)	Gemeente voert uit, CMV adviseert	Gemeente voert uit, mogelijk advies CMV

Monitoring passief	Burgermeldingen via NVWA	Via meldsysteem; GGD kan signaleren	Via meldsysteem; GGD rol in signalering
Bestrijding	NVWA (met externe uitvoerders)	Gemeente met inzet plaagdierbestrijders	Gemeente, keuze voor inzet professionals
Draaiboeken NVWA	Worden gebruikt	Worden gedeeld met gemeenten	Kunnen gebruikt worden
Publiekscommunicatie	Door NVWA/RIVM	Samen met RIVM, lokaal afgestemd	Gemeente, met ondersteuning RIVM/GGD
Identificatie muggen	NVWA (CMV)	CMV als referentielab	CMV (mogelijk betaald), of andere labs
Rol GGD	Beperkt	Betrokken bij signalering & communicatie	Betrokken bij signalering & communicatie
Financiering	Rijksoverheid	Gemeente (toenemende lasten)	Gemeente (volledige lasten)

Scenario 6 – Geleidelijke vestiging en kantelmoment

Vanuit het deskundigen beraad is een zesde scenario geformuleerd. In dit scenario wordt rekening gehouden met een geleidelijke vestiging van de tijgermug in Nederland. Ziekteoverdracht (zoals dengue of chikungunya) treedt pas enkele jaren na vestiging op.

Dit scenario gaat uit van:

- Gefaseerde aanpak met landelijke regie en lokale uitvoering;
- Zolang mogelijk uitstellen van vestiging via actieve bestrijding door NVWA;
- Voorbereiding op een kantelmoment, waarna meldplicht, lokale inzet en mogelijke bestuurlijke afspraken nodig zijn.

Vorbereidingen omvatten o.a. landelijke regie op monitoring, draaiboeken voor ziekte-uitbraken, GGD-voorbereiding op opschaling, centraal informatiesysteem en duidelijke communicatie.

Het scenario 6 gaat dus niet echt uit van een geheel nieuwe aanpak naast de andere vijf scenario's, maar pakt elementen uit scenario 3, 4 en 5. Belangrijkste kenmerk van dit zesde scenario is dat er voorbereidingen worden getroffen aan zowel de zijde van het rijk (lees NVWA, RIVM en GGD) als aan de kant van de gemeenten.

Bijlage 2: Onderzoekaanpak, begeleidingscommissie en deelnemers sessie

Onderzoekaanpak

De uitvoeringsscan is in drie fasen uitgevoerd.

Fase 1 bestond uit desk research en interviews met een aantal interne en externe experts die werkzaam zijn binnen dit gemeentelijke dossier.

De volgende bronnen zijn geraadpleegd in het desk research

- Adviesrapport NVWA scenario's aanpak Aziatische tijgermug
- Draaiboeken NVWA
- Kamerbrief VWS
- Documenten en input vanuit VWS en GGD

De expert interviews zijn gehouden met:

- 'Ervaringsdeskundige' gemeenten/ GGD'en:
 - Lelystad, Ede en Leiderdorp
 - GGD Flevoland, GGD Midden-Gelderland
- NVPB (Nederlandse Vereniging van Plaagdier Beheersers)
- KAD (Kennis- en Adviescentrum Dierplagen)

In de tweede fase zijn de inzichten vanuit de eerste fase in een online onderzoekbijeenkomst voorgelegd, gevalideerd en uitgediept bij 40 personen werkzaam bij voornamelijk gemeenten en enkelen bij een GGD. De steekproef kent een goed spreiding over kleine, middelgrote en grote gemeenten en over de verschillende regio's binnen Nederland.

Tot slot zijn in fase 3 de concept resultaten besproken met de begeleidingscommissie en ter review aangeboden aan de deelnemers van de online onderzoekbijeenkomst. Met behulp van deze laatste input is de definitieve notitie samengesteld.

Begeleidingscommissie	
Opdrachtgever	VWS: Maaïke Honsbeek, Yvonne de Nas, Lineke Bloemberg
Mede opdrachtgever	VNG: Linda Hazenkamp
Udo-proces	BZK: Emina Dzidic
VNG Realisatie	-
Stakeholders	NVWA: Raldi Bakker GGD: Trudi Peters
Analisten VNG Realisatie	Ewout Bückmann Jeroen Barten

De rol van de begeleidingscommissie omvat de volgende taken:

- Procesmatige begeleiding van het onderzoek
- Inbrengen wensen/ aandachtspunten/ vragen voor onderzoek
- Komt twee- of driemaal bijeen:
 - Bespreken plan van aanpak/ gesprekspartners
 - Bespreken eerste inzichten na interviews/ sessie met gemeenten en stakeholders
 - Bespreken conceptnotitie
 - Vaststellen eindversie

Deelnemers online onderzoekbijeenkomst met gemeentelijke uitvoerders

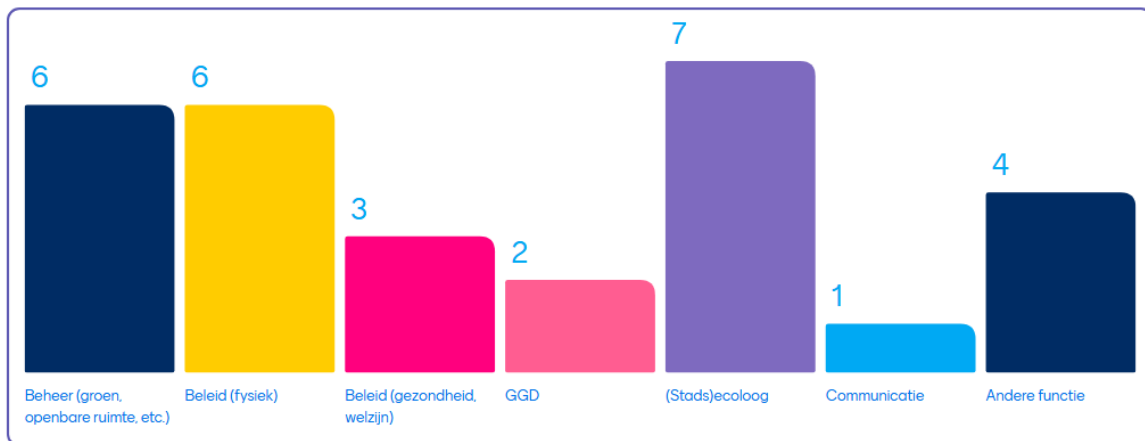
De 40 deelnemers zijn werkzaam bij voornamelijk gemeenten en enkelen bij een GGD. Zoals ook uit het kaartje met daarop de betreffende gemeenten is te zien, kennen zij een goede spreiding over kleine, middelgrote en grote gemeenten en over de verschillende regio's binnen Nederland.

Figuur 7 Kaart van Nederland met de deelnemende gemeenten aan de online sessie

In de volgende figuur is weergegeven in welke functies de respondenten werkzaam zijn. Te zien is dat het dossier zowel het fysieke domein als het gezondheidsdomein raakt. Binnen het fysieke domein is nog een onderscheid te maken naar ecologen, groenbeheer en openbare ruimte. We zien soms betrokkenheid vanuit beleid, soms vanuit beheer en soms vanuit communicatie.

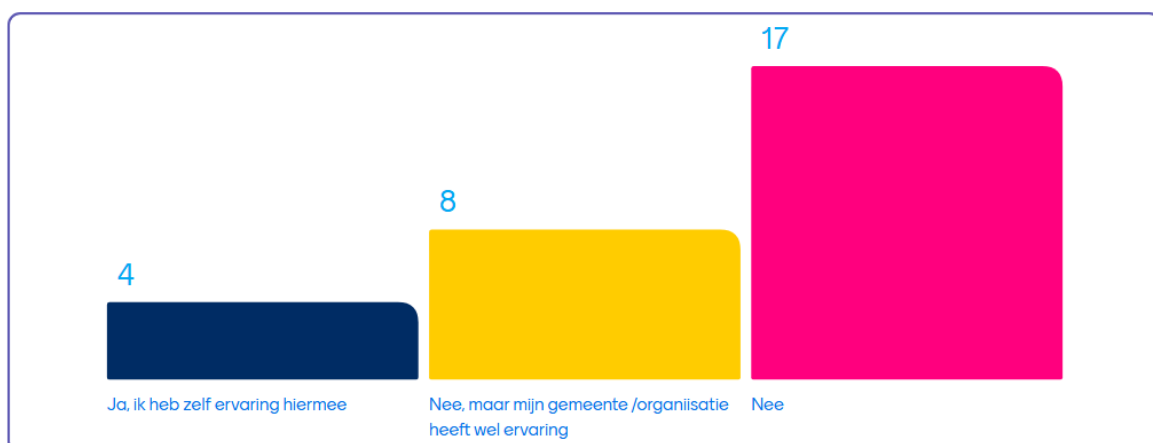
In welke van de onderstaande categorieën valt je functie?

Figuur 8 Functies van de deelnemers aan de online sessie

Onderstaande figuur laat zien dat de meeste deelnemende gemeenten nog geen ervaring hebben met de bestrijding van de tijgermug.

Heb je zelf ervaring met een vondst / bestrijding van de tijgermug?

Figuur 9 Ervaring m.b.t. vondst tijgermug in de gemeente